

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Kabeltracé(s) Gemini (Eemshaven tot aan de 3-mijlszone)

Advies over reikwijdte en detailniveau
van het milieueffectrapport

15 maart 2012 / rapportnummer 2577-14

1. Hoofdpunten van het MER

Algemeen

Drie commanditaire vennootschappen (Buitengaats CV, ZeeEnergie CV en Clearcamp CV) hebben het voornemen een windpark in het Nederlandse deel van de Noordzee aan te leggen. Deze windparken (Gemini¹) liggen circa 56 kilometer ten noord/noordwesten van de Waddeneilanden Schiermonnikoog en Rottumerplaat in de Nederlandse Exclusieve Economische Zone. Voor de windparken en de kabelverbindingen zijn reeds verschillende vergunningen afgegeven. Hiervoor is ook een m.e.r.-procedure, inclusief toetsingsadvies² van de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')³, doorlopen.

Voor de aanleg van de kabels in gemeentelijk bestemd gebied⁴ wordt een rijksinpassingsplan opgesteld. De rijkscoördinatieprocedure⁵ is van toepassing op het voornemen. Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) coördineert de procedure. Het rijksinpassingsplan wordt vastgesteld door de minister van EL&I en de minister van Infrastructuur en Milieu (IenM), beide ministeries zijn initiatiefnemer van het plan. Voor het inpassingsplan wordt een MER, inclusief Passende beoordeling, opgesteld.

Relatie Milieueffectenstudie kabels en leidingen Waddengebied

Parallel aan deze m.e.r.-procedure wordt een afwegingskader opgesteld voor de inpassing van kabels en leidingen in het Waddengebied. Hiervoor wordt een milieueffectenstudie (MES) uitgevoerd. De Gemini-kabel(s) is één van de initiatieven die in de MES worden behandeld. Uit de startnotitie MER kabeltracé(s) Gemini blijkt dat wanneer uit de MES:

- geen contra-indicatie voor het reeds vergunde tracé voor de Geminikabel naar voren komt, voor het vergunde tracé wordt gekozen.
- wel een contra-indicatie naar voren komt, andere kansrijke corridors voor de aanleg van kabels naar de Eemshaven uit de MES nader onderzocht zullen worden.

De Commissie concludeert hieruit dat de uitkomst van de MES bepaalt of wel/niet voor het vergunde tracé kan worden gekozen. Naar verwachting van de Commissie zal in de MES voor het op te stellen afwegingskader de beschrijving van de gevolgen voor natuur het karakter van een risicoanalyse hebben. Het abstractieniveau zal ook daarop afgestemd zijn. Zij onderschrijft dat voor concrete projecten, zoals het kabeltracé Gemini, in een Passende beoordeling moet vastgesteld of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.⁶

¹ Voorheen BARD.

² Windpark BARD offshore NL1, Toetsingsadvies over het milieueffectrapport, de passende beoordeling en de aanvulling daarop, 23 juni 2009 / rapportnummer 1764-75 (zie ook www.commissiemer.nl).

³ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

⁴ Het gaat hier om het gedeelte Eemshaven - 3mijls zone (gemeente Eemshaven).

⁵ De rijkscoördinatieprocedure maakt het mogelijk dat de procedures voor het ruimtelijk besluit (rijksinpassingsplan) en de uitvoeringsmodule (vergunningen en ontheffingen) tegelijkertijd worden doorlopen.

⁶ Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

Indien:

1. uit de MES geen contra-indicatie voor het vergunde tracé naar voren komt; en
2. er sinds vergunningverlening geen sprake is van wezenlijk wijzigingen van omstandigheden, waaronder wet- en regelgeving; en
3. de Passende beoordeling aannemelijk maakt dat het project afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast; en
4. het inpassingsplan niet meer mogelijk maakt dan de planologische inpassing van het vergunde tracé,

dan is naar mening van de Commissie in het beschikbare (en waar nodig geactualiseerde) MER en de MES voor besluitvorming over het inpassingsplan voldoende informatie beschikbaar om het milieubelang mee te kunnen wegen. De rest van dit advies is –met uitzondering van §4.3 – dan niet van toepassing. In het geval dat niet aan bovengenoemde punten is voldaan, geeft de Commissie in de rest van dit advies aandachtspunten voor de uitwerking van het MER kabeltracé(s) Gemini. Naar verwachting van de Commissie zal dit vooral een nadere uitwerking van de MES zijn.

Hoofdpunten MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- De voor dit initiatief relevante informatie uit de MES. Geef hierbij aan wanneer er sprake is van een 'contra-indicatie'.
- Een heldere beschrijving van de tracéalternatieven en een navolgbare onderbouwing, inclusief de milieuarargumenten, van keuze voor het voorkeurstracé.
- Inzicht in de risico's op bloot komen liggen van de kabel, mogelijke maatregelen om deze risico's te beheersen en de effecten van deze maatregelen.
- Een beschrijving (in de Passende beoordeling) van de gevolgen van het voorgenomen tracé en van de wijze van aanleg voor habitats en soorten van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de Startnotitie MER kabeltracé(s) Gemini. Dit advies gaat niet in op de punten die naar de mening van de Commissie voldoende in de startnotitie aan de orde komen.

2. Achtergrond en besluitvorming

Achtergrond en doelen van het voornemen zijn in de startnotitie beschreven. Neem dit over in het MER.

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van het rijksinpassingsplan voor het gedeelte van het kabeltracé Gemini dat over het gebied van de gemeente Eemsmond loopt. De kabelverbinding tussen het windpark Gemini en de Eemshaven maakt onderdeel uit van het project windpark Gemini (voorheen Bard). Hiervoor zijn m.e.r.-procedures doorlopen, en voor het tracé zijn reeds vergunningen verleend.

Parallel aan de m.e.r.-procedure voor het kabeltracé Gemini wordt door het ministerie van EL&I een milieueffectenstudie (MES) uitgevoerd. In de MES wordt onderzocht welke corridors in de Waddenzee voor tracés van toekomstige kabels en leidingen van Eemshaven (en Uithuizen) naar de Noordzee mogelijk zijn en welke daarvan, bij toepassing van de huidige technieken van aanleg en onderhoud het minst belastend zijn voor de Waddenzee.⁷ Aan deze MES is geen formeel besluit gekoppeld.

Volgens de startnotitie MER kabeltracé(s) Gemini zal, indien uit de MES geen contra-indicatie voor het reeds vergunde tracé voor naar voren komt, voor het vergunde tracé worden gekozen (zie ook hoofdstuk 1 van dit advies). Komt er wel een contra-indicatie naar voren dan zullen kansrijke corridors uit de MES nader onderzocht worden op geschiktheid voor de Geminkabel.

Geef in het MER aan:

- hoe de MES en kabeltracé Gemini zich tot elkaar verhouden;
- wat de feitelijke bestanddelen zijn van de eventuele 'contra-indicatie';
- of, en zo ja welke keuze(n) nog gemaakt kunnen worden voor het kabeltracé Gemini;
- of besluitvorming over het kabeltracé Gemini onafhankelijk van (en mogelijk zonder) de MES, kan plaatsvinden.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Alternatieven

De (voor)selectie van corridors, en (globaal) onderzoek naar verschillende aanlegwijzen wordt in de MES gedaan. Volgens de startnotitie Kabeltracé(s) Gemini zullen in het MER kansrijke corridors voor elektrakabels die uit de MES naar voren komen nader onderzocht worden. Daarom volstaat de Commissie in dit advies met verwijzing naar de startnotitie MES kabels en leidingen Waddengebied en haar advies over reikwijdte en detailniveau van de milieueffectenstudie kabels en leidingen Waddenzee (document nummer 2576-33, d.d. 15 maart 2012).

⁷ Startnotitie MES kabels en leidingen Waddengebied, d.d. 30 oktober 2011.

Voor het onderhavige MER adviseert de Commissie zoveel als mogelijk aan te sluiten en gebruik te maken van de informatie uit de MES, en deze – waar nodig – uit te werken op het detailniveau dat nodig is voor het kabeltracé Gemini.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Algemeen

Het MER moet de milieugevolgen van de tracéalternatieven (voor zover van toepassing) en aanlegwijze in beeld brengen. De startnotitie geeft hiervoor een goede aanzet. Bij de beschrijving dient rekening gehouden te worden met de gemiddelde variatie op basis van een representatief aantal jaren. Een momentopname van één jaar is onvoldoende.⁸

Voor de milieuaspecten die niet in dit hoofdstuk worden genoemd kan worden volstaan met de uitwerking zoals in de startnotitie is beschreven. Het detailniveau van de effectbeschrijving dient aan te sluiten bij het te nemen besluit (inpassingsplan). De Commissie verwacht dat dit vooral een nadere uitwerking zal zijn van de meer globale informatie uit de MES. Zij adviseert in het MER een zo kwantitatief mogelijke beschrijving op te nemen van de milieueffecten samenhangend met aanleg van de kabel, verstoring door de opwekking van fysische (m.n. magnetische) velden en de risico's van beschadiging en blootlegging van de kabel.

Maak bij de beschrijving van de milieueffecten onderscheid tussen de effecten:

- tijdens de aanlegfase;
- tijdens de gebruiksfase, inclusief onderhoud- en reparatiewerkzaamheden (daarbij uitgaand van de economische levensduur van de kabel) en verstoring door elektrische en magnetische velden;
- het risico op beschadiging en blootlegging van de kabel(s);
- na buitengebruik stelling van de kabel (verwijderen of laten liggen).

Bij de beschrijving van de milieugevolgen gelden de volgende algemene aandachtspunten:

⁸ Zo wijst bijvoorbeeld de Waddenvereniging in haar zienswijze op het dynamisch karakter van aanwezigheid van natuurwaarden zoals zeegras.

- Ga bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu, waar nodig, in op de ernst in termen van aard, omvang, tijdsduur, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid.
- Geef per milieugevolg aan of het omkeerbaar is of niet.
- Vermeld de onzekerheden en onnauwkeurigheden in de methoden en in gebruikte gegevens en hun doorwerking bij het bepalen van het wel of niet optreden van effecten.
- Maak de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald inzichtelijk en controleerbaar door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.
- Besteed vooral aandacht aan die effecten die per alternatief verschillen en/of die welke gestelde normen (bijna) overschrijden.
- Houd gezien de looptijd van het voornemen (minimaal de economische levensduur van de kabels) ook rekening met de gevolgen van zeespiegelstijging. Dit kan zorgen voor een diepere ligging van de kabels (positief effect) of juist voor erosie (zoals aan de randen van de buitendelta) waardoor het risico op blootspoelen toeneemt.⁹

4.2 Morfologie en bodem

Geef met behulp van duidelijk kaartmateriaal per corridor inzicht in:

- de aanwezigheid en diepte van geulen;
- de aanwezigheid van (droogvallende) slib- en zandplaten en kwelders;
- de aanwezigheid van cultuurhistorisch waardevolle elementen, waaronder scheepswrakken.

Ter plaatse van een tracé zal de natuurlijke opbouw van het sediment verstoord worden. Geef in het MER de mate en ruimtelijke spreiding van de verstoring aan, alsmede de daardoor veroorzaakte verstoring van bodemflora en -fauna. Geef tevens aan hoe reversibel deze verstoring is, rekening houdend met de natuurlijke dynamiek van de (zee-)bodem en rekolonisatie.

Door trenchen en eventueel baggeren belandt bodemsediment in de waterfase, met als gevolg vertroebeling van het zeewater. Beschrijf in het MER:

- de verhoogde slibgehalten die hiervan het gevolg zijn;
- de mate en duur van vertroebeling;
- de daardoor veroorzaakte verstoring van het mariene leven, zowel in de waterfase als op en in de bodem.¹⁰

Ook belandt bodemsediment elders op de zeebodem. Beschrijf de extra sedimentatie die optreedt, en de daardoor veroorzaakte verstoring van het mariene bodemleven.

⁹ Uit recente studies blijkt dat de buitenrand van de buitendelta's erg gevoelig zijn voor erosie ten gevolge van zeespiegelstijging (Elias, E., Van der Spek, A., Wang, Z.D. De Ronde, J. (in press) Morphodynamic development and sediment budget of the Dutch Wadden Sea over the last century. *Netherlands Journal of Geosciences*).

¹⁰ De Commissie wijst erop dat uit onderzoek blijkt dat de zone tot waar slibverspreiding van invloed is op bodemleven groter is dan 1 kilometer. Zie bijvoorbeeld Van den Berg, J.H. 2010 *De invloed van het storten van baggerspecie voor de haven van Harlingen op de mosselpercelen Slenk 19 en Slenk 20 in het Kimstergat*. Rapport M-101 Morfodynamica. Zeist: 41 pp.

4.3 Natuur

4.3.1 Algemeen

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Beschrijf mede aan de hand van kaarten:

- de belangrijkste ecologische functies van kwetsbare gedeelten van de tracés (zoals wadplaten, litorale en sublitorale schelpdierbanken) voor vissen, vogels en zeehonden, kwalitatief en kwantitatief (foerageer-, rust-, broed-, doortrek- en overwinteringsgebied);
- de verspreiding van organismengroepen zoals fyto-benthos (o.a. zeegrasvelden), zoöbenthos, vissen, vogels en zeezoogdieren.

Ga in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Ga daarbij in op de in § 3.1 van de startnotitie genoemde factoren en besteed daarnaast aandacht aan de effecten op het bodemleven. Geef duidelijk de seizoensvariaties aan in verband met de keuze van de uitvoeringsperiode. Beschrijf de effecten en de variaties per seizoen op ecologische functies en bovengenoemde bijzondere organismengroepen.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen. Denk daarbij ook aan het vermijden van bepaalde werkzaamheden in belangrijke perioden voor kwetsbare soorten/populaties zoals de bruinvis en zeehonden.

4.3.2 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Geef voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone aan:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitats en of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit¹¹ van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten (bijvoorbeeld de aanleg van andere kabels en leidingen) significante gevolgen voor de Natura 2000-gebieden kan hebben, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen. Onderzoek in de passende beoordeling of de zekerheid kan worden verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast.¹²

¹¹ Zie voor een kenschets, definitie en kwaliteitseisen van habitattypen en de ecologische vereisten van soorten de profieldocumenten van LNV.

¹² Uit de huidige lijn in de jurisprudentie volgt dat dit het geval is wanneer er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat er geen schadelijke gevolgen voor de natuurlijke kenmerken zijn.

Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of als de zogenaamde ADC-toets¹³ met succes kan worden doorlopen.

Ecologische hoofdstructuur

Beschrijf voor de EHS-gebieden (Noordzeekustzone en Waddenzee) in en rond het plangebied de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden'. Onderzoek welke gevolgen de alternatieven op deze actuele en potentiële kenmerken en waarden hebben. Voor de EHS geldt volgens de Nota Ruimte een 'nee-tenzij' regime. Geef aan hoe het 'nee-tenzij' regime provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past.¹⁴

4.3.3 Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet en door de Vogel- en Habitatrichtlijn beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten. Bepaal of er een kans is dat verbodsbepalingen overtreden worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats, en – indien van toepassing – welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

4.4 Overig

De startnotitie gaat uit van aanlanding bij de Eemshaven. Echter, de MES sluit aanlanding ten westen van de Eemshaven en vervolging van het tracé via land naar de Eemshaven niet uit.¹⁵ Indien er een tracéalternatief wordt uitgewerkt dat (deels) over land naar de Eemshaven loopt, zal het MER ook moeten ingaan op:

- de effecten op dijklichamen (veiligheid);
- de effecten op landschap en cultuurhistorie;
- mogelijke externe werking op Natura 2000-gebieden¹⁶ (zie §4.3 van dit advies).¹⁷

Ook dient aandacht geschonken te worden aan het natuurcompensatiegebied in de Emma-polder.

¹³ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁴ Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

¹⁵ Verschillende zienswijzen gaan in op de mogelijkheid van aanlanding ten westen, of juist ten Oosten van de Eemshaven.

¹⁶ Bijvoorbeeld verstoring door werkzaamheden in de aanlegfase (geluid, licht en trillingen).

¹⁷ Zie ook het MER Buizenzone Eemdelta (Grontmij Nederland B.V., 12 september 2011) en de adviezen van de Commissie hierover (<http://www.commissiemer.nl/zoeken?q=2447>).

5. Overige aspecten

5.1 Leemten in milieuinformatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten onvoldoende informatie kan worden opgenomen door gebrek aan gegevens. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort beoordeeld kunnen worden. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

5.2 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-) doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.¹⁸ Geef daarvoor in het MER inzicht in:¹⁹

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenario's (best-case en worst-case);
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.²⁰

¹⁸ Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Effecten kunnen in werkelijkheid meevallen, dan zijn te veel maatregelen getroffen. Effecten kunnen tegenvallen, dan zijn te weinig maatregelen genomen.

¹⁹ Een factsheet op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. (http://docs1.eia.nl/mer/diversen/factsheet_19_omgaan_met_onzekerheden_in_mer_webversie.pdf).

²⁰ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer: ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I)

Bevoegd gezag: de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en de minister van Infrastructuur en Milieu (I&M)

Besluit: vaststellen inpassingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D24.2 en vanwege Passende beoordeling

Activiteit: Om het offshore windpark Gemini (voorheen BARD) te verbinden met de Eemshaven zijn kabelverbindingen nodig. Voor het deel in gemeentelijk bestemd gebied wordt een rijksinpassingsplan opgesteld en zijn vergunningen nodig. Dit project valt onder de rijkscoördinatie-regeling.

Bijzonderheden:

- Voor het offshore windpark BARD is eerder een m.e.r.-procedure doorlopen, inclusief toetsingsadvies van de Commissie (zie project nummer 1764), en zijn reeds vergunningen verleend.
- De ministeries van EL&I en I&M onderzoeken in een aparte procedure de milieugevolgen van kabels en leidingen door het Waddengebied (zie ook 'MES kabels en leidingen Waddengebied', projectnummer 2576). De Gemini-kabel maakt onderdeel uit van de MES (milieueffectenstudie).

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 24 november 2012

ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 25 november 2011 t/m 5 januari 2012

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 24 november 2011

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 15 maart 2012

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij dit project is als volgt:

dr. J.H. van den Berg

dr. K. Essink

dr. D.K.J. Tommel (voorzitter)

ir. R.N. Walter

drs. F.H. van der Wind (werkgroepsecretaris)

Werkwijze Commissie bij advies reikwijdte en detailniveau:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de hierna genoemde informatie die van het bevoegde gezag is ontvangen, als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie MER kabeltracé(s) Gemini
- Startnotitie MES kabels en leidingen Waddengebied, 30 oktober 2011

De Commissie heeft kennis genomen van 12 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 10 januari 2012 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

**Advies over reikwijdte en detailniveau van het
milieueffectrapport Kabeltracé(s) Gemini
(Eemshaven tot aan de 3-mijlszone)**

ISBN: 978-90-421-3415-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

